

## ผ้าอาบน้ำฝน

ผ้าอาบน้ำฝน เป็นของใช้จำเป็นอย่างหนึ่งสำหรับพระสงฆ์ ซึ่งคนไทยตั้งแต่อดีตมักนำไปถวายพระในเทศกาลเข้าพรรษา บางคนเรียกว่า *ผ้าจำนำพรรษา* กล่าวคือ เป็นผ้าที่ถวายกันประจำในเทศกาลเข้าพรรษา บางคนก็เรียกสั้นๆ ว่า *ผ้าอาบ* หรือถ้าเรียกเป็นศัพท์บาลีตามพระพุทธรวินัยบาลี จะเรียกว่า *ผ้าอุทก* หรือ *ผ้าอุทกสาฎก* แต่ทั้งหมดนี้แปลอย่างง่ายว่า ผ้าสำหรับนำไปอาบน้ำ

พระสงฆ์เถรวาทมีผ้าสำหรับใช้ในชีวิตประจำวันทั้งสิ้น 7 ชิ้น เมื่อนำผ้าทั้งหมดมาตัดเย็บเสร็จจะเรียกว่า *ผ้าไตร* ซึ่งในผ้า 7 ชิ้นนี้มี *ผ้าสบง* หรือ *ผ้านุ่ง* เนื่องจากพระสงฆ์ไม่สามารถสวมกางเกง แล้วก็มีผ้าเอาไว้นุ่งไปอาบน้ำที่เรียกว่า *ผ้าอาบน้ำ* ซึ่งมีหน้าตาเหมือนสบงแบบหนึ่ง จีวร ซึ่งผ้าขนาดยาวใช้เป็นผ้าห่มคลุมด้านนอก *ผ้าสังฆาฏิ* คือผ้าที่ใช้หาคบ่า *รัดประคด* เป็นเส้นเชือกเหมือนเข็มขัด ใช้สำหรับรัดเวลานุ่งสบง *อังสะ* คือผ้าที่ตัดเย็บเป็นเสื่อตัวยาว สำหรับใช้ทำงานบ้านกวาดลานวัด สุดท้ายคือ *ผ้ากราบ* ใช้เวลารับประเคนของจากศรัทธา

กล่าวอย่างง่าย ๆ ผ้าอาบนั้นก็คือผ้าสำหรับพลัดเวลาอาบน้ำ ซึ่งในสมัยพุทธกาลนั้น ผ้าอาบเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก เพราะในพระวินัยบัญญัติกล่าวว่า มีผู้ไปเห็นพระภิกษุอาบน้ำตามแม่น้ำลำธารแล้วไม่นุ่งผ้า จึงไปเตือนพระพุทธรองค์ เลยมิพุทธบัญญัติว่าเวลาพระสงฆ์อาบน้ำให้นุ่งผ้าด้วย ทั้งนี้ แม้ว่าในสังคมปัจจุบันที่มีห้องน้ำเป็นสัดส่วนเรียบร้อย แต่ยังมีพระสงฆ์บางรูปที่เคร่งครัดในพระวินัย ยังคงใช้ผ้าอาบนุ่งเวลาอาบน้ำอยู่ แต่บางรูปก็ถือว่าห้องน้ำเป็นที่รื้อฐานลับตาแล้ว ก็ละไว้ไม่ได้ใช้ตามแบบขรราวาส

แนวคิดที่ทำให้เกิดการถวายผ้าอาบน้ำฝน มาจากการที่ฤดูเข้าพรรษาเป็นช่วงที่มีฝนตกชุก ซึ่งเป็นฤดูที่พระสงฆ์มีโอกาสได้อาบน้ำชำระร่างกายบ่อยครั้ง เนื่องจากในชมพูทวีปค่อนข้างขาดแคลนน้ำ เคยมีเหตุการณ์ที่หอบยกมาจากพระวินัยที่ระบุว่า มีพระสงฆ์ไปใช้อาบน้ำในแหล่งน้ำของเมืองทุกวัน ซึ่งแหล่งน้ำนี้เป็นแหล่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคของทั้งชาวบ้านชาวเมืองและพระมหากษัตริย์ในเมืองราชคฤห์ ปราภุผู้คนในเมืองพอใช้น้ำไม่ได้ก็ไปเตือนกับพระพุทธรองค์ ก็ทรงออกพระพุทธรูปบัญญัติว่า ถ้าอยู่ในสภาพที่อาบไม่ได้ทุกวัน ก็จำเป็นต้องมีการพิจารณาเว้นระยะบ้าง ดังนั้น ในเทศกาลที่ฝนตกชุกมีน้ำใช้บริบูรณ์ ก็เป็นโอกาสที่จะอาบน้ำชำระล้างร่างกายได้บ่อยครั้ง จึงเป็นธรรมเนียมนิยมที่มีการถวายผ้าสำหรับนุ่งอาบน้ำสำหรับพระสงฆ์ในช่วงนี้

ปัจจุบันนี้ ผ้าอาบน้ำมีความจำเป็นน้อยลง เนื่องจากไม่จำเป็นต้องสรงน้ำในที่โล่งแจ้งแล้ว โดยการถวายผ้าอาบน้ำฝนกลายเป็นเรื่องการถวายในพอเป็นพิธีตามที่เคยเป็นประเพณีมา ซึ่งร้านสังฆภัณฑ์บางแห่ง ยังคงจัดจำหน่ายผ้าอาบน้ำฝนในชุดถวายพระในวันเข้าพรรษา แต่เป็นผ้าขนาดเล็กนำมาพับเป็นรูปกระทงสำหรับใส่ปัจจัยถวายอื่นๆ เพื่อความสวยงาม แต่ไม่ได้คำนึงถึงการใช้งานจริง ดังนั้น บางคนจึงถวายเป็นผ้าอาบแล้ว แต่ถวายผ้าขนหนูหรือผ้าเช็ดตัวแทนผ้าอาบน้ำฝนเพื่อให้ประโยชน์ได้ในอีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นการปรับเปลี่ยนธรรมเนียมประเพณีไปตามสภาพแวดล้อมและความจำเป็นที่เปลี่ยนแปลงไป